

"העולם הזה" שבועון החדשות הישראלי • המערכת והמינהלה: תראכוב, רחוב גורדון 3, סטובן 243386 • תאריך: 136 • מן מברקי: "עולמפרם" • מודפס ב"הדפוס החדש" בע"מ ת"י אביב, רח' בן-צביגדור • הפצה: "גד" בע"מ • גזופות: צינקוגרפיה כספי" בע"מ • העורך הראשי: אורי אבנרי • העורך: אורי אבנרי • עורך תכנית: יוסי שנון • עורכת כתוב: נורית יהודאי • ראש המינהלה: אברהם סימון • מח' המודעות: רפי זכרונאי • המו"ל: העולם הזה בע"מ.

קרא ירי

בשבועון המיליונים הגרמני שטרן ("כוכב"), קיים מדור המקביל למדור זה. עם מדוחות המערכת על עבודתה, מעלה על נס מיבצעים מיוחדים או משתתפים מצטיינים.

לפני שבועיים הופתעו קוראי השטרן בישראל לפגוש במדור זה בתמונותיהם של שני ישראלים: אורי אבנרי ושבטאי טל. ההודמנות: לרגל יום-העצמאות ה-30 של מדינת ישראל פירסם שטרן כתבת-ענק, פרי ידיהם של שניים אלה.

כתבת מערכת שטרן על טל: "לאיש שלנו כהלא-אביב, כתב-שטרן שבטאי טל, קשה כפליים. לא זו בלבד שבתור אורח ישראלי הוא כפוף לחובות-השירות, ושבי 39 שנות חייו כבר עבר חמש מלחמות, אלא שביגלל השתייכותו לשטרן הוא סובל מדי פעם מהשמצות. מטיחים בפניו שהוא מלכלך את הקן * כאשר הוא מתמודד באופן ביקורתי עם היבטים שונים של הדינמיקה הישראלית.

"או לא עזרת לו העובדה ששבועון זה מטיל — בשעת הצורך — אור ביקורתי גם על ארצות-הברית של קארטר, על ברית-המועצה של ברוז'יב ועל גרמניה של שמידט. או העובדה שהאופוזיציה בישראל עצמה היא התובעת עתה מבגין להסכים לויתורים על שטחים, תחת הדינמיקה של עכשיו.

"שבטאי טל שומע השמצות אלה שוב ושוב — גידופים ליליים בטלפון, דברים חריפים בעיתונים ימניים."

מוסף שטרן:

"הכתבה המצולמת היא עבודתם המשותפת של טל עם העיתונאי הפולטיטיבי הישראלי אורי אבנרי, אבנרי נולד ב-1923 בווסטפאליה (בגרמניה המערבית), בא ב-1933 לארץ-ישראל. הוא היה חבר מתנתה האירגון ולחם במלחמת-העצמאות של 1948 בשורות הקומנדו שכבש את מידבר הר נגב. או נפצע קשה. מאז 1950 הוא המו"ל של שבועון-החדשות הישראלי הפופולרי העולם הזה, שמרבים לצטטו בעולם. הוא פורסם כמה ספרים, הקים מפלגה והיה במשך שמונה שנים חבר הכנסת, הפרלמנט הישראלי."

הכתבה עצמה תופסת 12 עמודים — כמות בלתי-רגילה בשבועון הגרמני — ולדיברי אבנרי, גם זהו רק ושליש מן הכתבה המקורית שהקין ושהביגל לחזור לעומקן של בעיות המדינה: תפיסת-היסוד של המדינה היהודית, הסיכסוך ההיסטורי בין ישראל והעולם הערבי, הבעיה הרפליסיטיבית, העימות בין העדות בישראל ובין המדינה הזדהת. את עיקר תשומת-ההלב הקדיש לבעיה עתידית: מה תהיה דמותה

* ביטוי גרמני, המשמש השמצה נגד מוחרי הביקורת על ארצם, הכוונה היא לציפור המלכלכת את הקן של עצמה. זהו ביטוי חביב במיוחד על הלאומנים הגרמנים.

עללו בחייליהם הן כבני-אדם והן כשומרי מסורת ודת. הפרשה כולה לא היתה מתגלה לעולם. החיילים המטרורטים הקפידו שלא להוציא זאת החוצה. אולם איכשהו הגיעה השמועה לאוזניו של רבם, הרב קוק, והוא הזעיק שמייס וארץ, פנה אל שרי המפד"ל, אל ראש-הממשלה ושרי-הביטחון ואל הרמטכ"ל. המפקדים המתעללים הועמדו לדין ונפסקו להם עונשים כבדים."

מסתבר כי בעיית הטירטור בבית הספר לשיריון של צה"ל הטרידה את הר קצונה הבכירה זמן רב לפני שהגיעו לשם חניכי ישיבות-ההסדר.

בסידרת הכתבות על הטירטור, נכלל גילוי מאלף: "בשנת 1964 שימש האלוף מנחם (מנדל)" מירון מפקד יחידה בגייסות השיריון — הגנרל חנ"ש — תורת חיל-שיריון. על פי זימנת מפקד גייסות השיריון דאז, דויד אלעזר, הומין מירון דרך מדור המחקר בענף סיווג וקידום באכ"א — אירגון, מחקר תוכנית הדרכה לבית-הספר לשיריון.

"את המחקר ערכו שני פסיכולוגים: אילנה צימרמן וד"ר יהודה רוזנברג, שהוא כיום ח"כ המפד"ל יהודה בן-מאיר. בפרק האחרון של המחקר שלהם, תחת הכותרת "טירטור", כתבו השניים: "בעיית הטירטור הועלתה עליידי החניכים והמדריכים כיום כאחד. החניכים התלוננו על הטירטור טורים הרבים, תרגילי-המשמעת, מיסודי המיטות וכז', טענו שהם הפריעו להם ללימודים, המדריכים ותמכו בטענות החניכים. התרשמו שהטירטורים מפריעים לי לימודים בשתי דרכים שונות: הבעיית הטירטור כחוצאה מהמסד שיגה... לדבר הש" פעה שלילית על מוראל החניכים... מוצע לבטל, ככל האפשר, תרגילי משמעת" ו-טירטורים בלילה במשך הקורס."

דומני שגם כיום, אין להוסיף בנושא זה דברים חדשים על החומר שפורסם באותה סידרת כתבות בהעולם הזה, מלבד אולי בנקודה אחת.

באותה חקירה לא הסתפק העולם הזה בגילויים על בעיית הטירטור בצה"ל. הוא ניסה לחפש גם את שורשי הרע. בין השאר, הגיעה החקירה למסקנה כי אי-היכולת ליחבר על בעיית הטירטור בצה"ל נובעת מכך שהאחריות לפתרון הבעיה מוטלת על ארבעה גופים: מפקדת קציני חינוך-ראשי, היחידה הפסיכולוגית הצבאית, מחלקת-ההדרכה וענף רפואת-הנפש במפי קדת קציני-רפואה ראשי.

קבע או העולם הזה: "מחלדהין של ארי בע זרועות-יצבא אלה, שתפקידן להיות הרבה יותר יסודיות בנושא יחסי-האנוש בצבא, מחווירים לעומת המחולל העיקרי: מעולם לא נערכה ישיבה משותפת של כל ארבעת הגורמים, כדי להעלות לפחות את הבעיה, אפילו אם לא היה ככוונתם לנסות לפתור אותה..."

"נראה כי המטה הכללי, ואתן יחידות בצה"ל המופקדות על נושא זה, יצטרכו לתת עליו את הדעת. וככל שהדבר יתבצע יותר מהר, כן תימצע בכייה לדורות. על האחראים בצה"ל להפסיק לנסות לכבות דליקות הפורצות אחת לכמה שנים. במקום זאת כדאי שייזנו בנושא יחסי-האנוש מבחינה הצבאית, הפסיכולוגית, המדעית ו-הלאומית, יגדירו את הנושא, יאתרו את בעייתיותו, ימצאו פתרונות למכה חולה זו ויתחמו, הן מבחינת החוק, אך בעיקר מבחינת ההדרכה והחינוך הצבאי, את אחת הבעיות החמורות שבפניהן ניצב צה"ל הטירטור."

מאז נכתבו הדברים, לפני שלוש שנים, לא חלה כל התקדמות בתחום זה. הדברים שנכתבו או יפים באותה מידה גם כיום.

אבל כיוון שפטור בלא-כילום אי-אפשר, תוכל למצוא בגיליון זה התייחסות מחדשת לתופעת הטירטור בצה"ל. הפעם, זהו ראיית מנווית אישית ושנונה, של הפרשן הצבאי של העולם הזה, בנימין עמידור (ראת עמודים 14-15) וזו של אורי אבנרי (עמוד 16). גם נתנה חשוב לעורר יכוח ציבורי בנושא. ולו רק על-מנת שלא יירד מסדר-היום של שילטונת צה"ל. קוראים הסבורים שיש בידם לתרום לוויכוח זה, מוזמנים לעשות כן.

מעל עמודי העולם הזה לפני שלוש שנים (העולם הזה 1974-1975), השרתעה על-פני חמישה עמודים. גילוייו של כתב שטרן לא חידשו הרבה לגבי מה שפורסם באותה סידרת כתבות. לא מצאנו כל סיבה להתיר יחס מחדש לנושא שכבר טופל בהרחבה בעיתון זה, ובצורה מעמיקה ויסודית יותר.

(ההתייחסות היחידה בגיליון הקודם ל-פרשה זו היתה ידיעה במדור תשקיף, שנועדה לתקן את הרשם שנוצר בציבור בעקבות חקירת שטרן, כאילו יש קשר בין התאבדות חייל ישיבת-ההסדר בבית הספר לשיריון, לבין פרשת טירטור חיילי הישיבות באותו מיתקן צה"לי.)

רק לשם תיזכורת, כדאי לצטט מיספר קטנים מאותה סידרת כתבות שנושאה את הכותרת "הטירטור".

במחקר על מקורו של הכינוי, המודבק להתעללויות מפקדים בחייליהם בצה"ל, גילה או העולם הזה: "אין ספק כי הי" פלמ"ח היה אבי הטירטור, או קרא לצורה זו של מציאת תעסוקה לחיילים, טינטור/ הוא אבי המושג הקיים היום, טירטור, הי" מוגדר במילון כרעש, משק לגלגים. אך הוספת האות נו"ן למילה טירטור היה בה לא רק משום שיבוש לשוני, אלא הערכה שונה לגמרי אל עצם המעשה."

"הטירטור בצה"ל בא בגלים, שיש להם מאפיינים קבועים." קבעה או חקירת העו"ל סוה. "אחרי כל מילחמה, בכל תקופת רגיעה מבחינת המוח הביטחוני — ובכל תקופה שבה חלה נסיגה בעם, ובשקבות זאת גם בצה"ל, בכל הנוגע לערכים — מופיע הטירטור במלוא היקפו."

באותה סידרת כתבות התייחס העולם הזה לראשונה לבעיית טירטור חיילי ישיבת-ההסדר. עוד הרבה לפני שהחוגים הרתיים הפכו את הבעיה נשק פוליטי.

גילה או העולם הזה (1975): "אחת מ-תקריות הטירטור החמורות ביותר שידע צה"ל, ולכן אף התאמצו רשויות הצבא להסתירה ככל האפשר, היתה התקרית עם חיילי ישיבות-ההסדר, בניישיבות אלה, ההסדרניקים, כפי שהם מכונים, מבוקשים ביותר על-ידי מפקדי היחידות בצה"ל, מאחר שהם יודעים כטובי-החיילים, בתחרי לשנות השיבועים התגלע סיכסוך בין

Uri Avnery, Herausgeber der israelischen Zeitschrift "Haolam Hazeh", und Stenogramm-Redakteur des "Haolam Hazeh" (*Diese Welt*). Er hat...

... in rechtsergischen Zeitungen. Nun berichtet der STERN wieder über Israel, das am 11. Mai seine 30-jährige Unabhängigkeit feiert. Der Bild-Report ist eine Gemeinschaftsarbeit von Tal und dem israelischen Journalisten und Politiker Uri Avnery. Avnery, 1923 im westfälischen Beckum geboren, kam 1933 nach Palastina. Er war Mitglied der Untergrundbewegung Irgun und kämpfte im Unabhängigkeitskrieg von 1948 in den Reinen jenes Kommandos, das die Wüste Negev eroberte. Damals wurde er schwer verletzt. Seit 1950 ist er Herausgeber des vielzitierten, populären israelischen Nachrichtenmagazins "Haolam Hazeh" (*Diese Welt*). Er hat...

הכתבה ב"שטרן" מי מלכלך את הקן?

יחידת-החניכים בקורס הראשוני לשיריון מקרב ההסדרניקים, לבין המפקדים הזוטי רים שלהם.

"בין המפקדים, חיילי-שיריון ותיקים יותר, לבין תלמידי-הישיבה שזהו אך הת' גייסו, פרץ ויכוח: הראשונים טענו כי האדם הוא המשרת את הטנק. ההסדרניקים לא יכלו להסכים לכך. טענו כי הטנק הוא שמשרת את האדם. בוויכוח פילוסופי זה היתה, כמילון, ידם של ההסדרניקים על העליונה.

"כדי לזכות במערכה העבירו מדריכים את הויכוח למישור של טירטורים. ועדת חקירה שהוקמה אחרי-כך כדי לבדוק את הפרשה, הגיעה למסקנה שהמדריכים הת-

סוד, פרשת הטירטור של חניכי ישיבות ההסדר, עלתה על סדר היום הציבורי כי תוצאה מחקירה עיתונאית שערך הכתב הצבאי של ביטאון פועלי אגודת-ישראל. חקירתו וגילוייה, חמורים וחסובים ככל שיהיו, לא היו בבחינת סקופ עיתונאי יוצא-דופן, שחשף תופעה בלתי-ידועה. העולם הזה התייחס לבעיית הטירטורים בצה"ל — כולל הנושא של טירטור חיילי ישיבות ההסדר בבית-ההסדר לשיריון — זמן רב לפני שכתב שטרן מצא לנכון לחקור בפרשה. למעשה היה העולם הזה העיתון הישראלי היחיד עד כה שערך מחקר מקיף בתופעה על כל היבטיה, פירסם אותו בהרחבה. הסידרה על הטירטור בצה"ל התפרסמה

תמונה